

Wrocław, dnia 9 lutego 2024 roku

dr hab. Wojciech Szydło
Zakład Prawa Cywilnego i Prawa Międzynarodowego Prywatnego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski

RECENZJA

Ocena osiągnięć naukowych Pana dra Grzegorza Sikorskiego sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego

I. Podstawa sporządzenia oraz przedmiot recenzji

1. Niniejsza recenzja sporządzona została na potrzeby postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu dr. Grzegorzowi Sikorskiemu, które prowadzi Rada Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Gdańskiego. Podstawę sporządzenia przeze mnie recenzji w tym postępowaniu stanowią: uchwała Rady Doskonałości Naukowej z dnia 12 października 2023 roku wyznaczająca mnie recenzentem w postępowaniu oraz uchwała Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 27 listopada 2023 roku powołująca mnie, jako recenzenta, w skład Komisji Habilitacyjnej.

2. Zgodnie z art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 742 ze zm., dalej: ustawa), przedmiotem recenzji będzie dokonanie oceny czy osiągnięcia naukowe Pana dra Grzegorza Sikorskiego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 ustawy, tj. czy zostały spełnione przez Habilitanta wszelkie wskazane w nim kryteria nadania Jemu stopnia naukowego doktora habilitowanego¹.

¹ Treść art. 219 ust 1 ustawy przesądza zaś, że stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: 1) posiada stopień doktora; 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

3. Wymaganie formalne, wskazane w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy, tj. posiadanie stopnia doktora, jest przez Pana dra Grzegorza Sikorskiego w oczywisty sposób spełnione. Pozostaje zatem ocena dorobku naukowego Habilitanta, w tym przede wszystkim Jego osiągnięć naukowych oraz aktywności naukowej po uzyskaniu stopnia doktora. Celem recenzji będzie tym samym ustalenie czy osiągnięcia naukowe zgłoszone przez Pana dra Grzegorza Sikorskiego stanowią, zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej oraz czy zgłoszoną przez Niego aktywność naukową (w więcej niż jednej uczelni) można, zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy, kwalifikować jako istotną.

Pan dr Grzegorz Sikorski, jako podstawę ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, wykazując tym swój istotny (znaczny) wkład w rozwój dyscypliny naukowej zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy, przedstawił monografię pt. „Umowa wspólnego rachunku bankowego w prawie polskim” (Warszawa 2023). Ponadto Habilitant wskazał szereg publikacji, które Jego zdaniem, świadczą, zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy, o istotnej aktywności naukowej, mając również na uwadze swoją różnego rodzaju nie tylko aktywność na polu naukowym, ale również dydaktycznym oraz organizacyjnym. Ponieważ dorobek naukowy Pana dra Grzegorza Sikorskiego jest niezwykle bogaty, nie wszystkie jego elementy zostały poddane ocenie w recenzji, która skupia się na najważniejszych osiągnięciach naukowych, w tym zwłaszcza na monografii stanowiącej „osiągnięcie naukowe” w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy.

II. Sylwetka Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego Pana dra Grzegorza Sikorskiego

Pan dr Grzegorz Sikorski tytuł magistra prawa uzyskał w 1991 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na podstawie pracy magisterskiej pt. „Przekaz prawa cywilnego”. Promotorem pracy magisterskiej był prof. dr Zbigniew Radwański. Stopień naukowy doktora nauk prawnych nadany został Habilitantowi uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 15 czerwca 2010 roku na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Sytuacja prawna zastawnika w prawie polskim”. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Mirosław Bączyk, zaś recenzentami w postępowaniu: prof. dr hab. Wojciech Pyziół oraz dr hab. Tomasz Justyński, prof. UMK.

Habilitant obecnie zatrudniony jest na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa Handlowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Jest równocześnie wykładowcą w ramach studiów podyplomowych: Prawo Spółek, organizowanych w Uniwersytecie Gdańskim oraz Prawo Egzekucji Sądowej organizowanych w Uniwersytecie Łódzkim.

Pan dr Grzegorz Sikorski jest od 2005 roku adwokatem (w latach 1994-2005 wykonywał zawód radcy prawnego). W latach 2015-2019 był członkiem Rady Legislacyjnej Naczelnej Rady Adwokackiej.

III. Ocena monografii naukowej pt. „Umowa wspólnego rachunku bankowego w prawie polskim” (Warszawa 2023)

1. Monografia autorstwa dra Grzegorza Sikorskiego pt. „Umowa wspólnego rachunku bankowego w prawie polskim”, została opublikowana w 2023 roku w Wydawnictwie C.H. Beck (ISBN 978-83-8291-416-0). Wydawnictwo C.H. Beck w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy. Recenzentem wydawniczym monografii był prof. dr hab. Mirosław Bączyk. Oceniana monografia spełnia zatem wymóg wydawniczy określony w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy.

Tekst monografii liczy 374 strony wraz ze wstępem i wnioskami końcowymi, a dodatkowo zawiera spis treści, wykaz skrótów, bibliografię oraz indeks rzeczowy.

2. Wybór tematu monografii przez Autora jest trafny, mimo że we wstępie uzasadnienie dokonanego wyboru jest dość lapidarne. Określony w nim przedmiot monografii w postaci omówienia problematyki dotyczącej wspólnego rachunku bankowego oraz zakresu treściowego monografii, bez postawienia głównych i pomocniczych tez (hipotez) badawczych, nie jest wszakże wystarczającym uzasadnieniem dla podjęcia tematu badawczego, które w rzeczywistości przecież istnieje. Przedstawione we wstępie założenia i cele opracowania zawsze pozwalają na lepszą i bardziej usystematyzowaną jego analizę. Sam temat badawczy ma w istocie duże znaczenie tak teoretyczne, jak i praktyczne, nadto jego podjęcie uzasadnione jest również względami społecznymi. Umowie wspólnego rachunku bankowego poświęcono jak dotąd stosunkowo niewiele miejsca w literaturze i orzecznictwie, mimo że jest to umowa powszechnie zawierana przez podmioty prywatne (m. in. małżonków, konkubentów,

współwłaścicieli przedmiotów majątkowych), a także przez te prowadzące działalność gospodarczą oraz funkcjonujące w obszarze mienia publicznego (np. wspólników spółek cywilnych, podmiotów podejmujących aktywność gospodarczą w zakresie udzielonych koncesji górniczych, czy jednostki samorządu terytorialnego). Dodatkowo umowa ta, z czym skutecznie zmierzył się Habilitant w kontekście osiągniętych celów badawczych, jest też mocno skomplikowana pod względem konstrukcyjnym. Powinna ona bowiem regulować wzajemne relacje współposiadaczy rachunku z bankiem, który go prowadzi, jednocześnie uwzględniając relacje między samymi współposiadaczami rachunku bankowego, co niewątpliwie istotnie wpływa na sytuację prawną każdego z nich. Waga i znaczenie ewentualnych problemów i wątpliwości interpretacyjnych pojawiających się w tle tej umowy, które zauważa i analizuje Habilitant, przekonuje o zasadności podjętej decyzji opracowania odrębnej monografii w tym zakresie tematycznym.

Jednoznacznie należy ocenić, że tytuł monografii „Umowa wspólnego rachunku bankowego w prawie polskim” odpowiada jej treści.

3. Autor opracował podjęty temat badawczy, wykorzystując przede wszystkim metodę badawczą typową w obszarze nauk prawnych, tj. metodę formalno-dogmatyczną, która stanowi podstawowe narzędzie wykładni przepisów prawa oraz analizy poglądów doktryny prawa. W pracy Habilitant dokonuje prawidłowej analizy aktów normatywnych, posługując się właściwie wszystkimi rodzajami wykładni przepisów prawa, badając przepisy Prawa bankowego, Kodeksu cywilnego, Kodeksu postępowania cywilnego, ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, ustawy prawo geologiczne i górnicze, ustawy o pracowniczych planach kapitałowych oraz konkretne regulaminy bankowe, stanowiące źródło stosunków prawnych rachunku wspólnego w obrocie. Jednocześnie Autor odwołuje się do funkcji analizowanych norm, przez co zyskuje szerszą perspektywę ich zastosowania, a w konsekwencji formułuje ciekawe i rzeczowe wnioski *de lege ferenda* w końcowej części opracowania (metoda indukcyjna).

Pracując nad monografią Autor korzystał w sposób właściwy i rzetelny z obszernej polskiej literatury prawniczej (bibliografia liczy blisko 400 pozycji, w tym znajdują się komentarze do ustaw, monografie, publikacje naukowe, glosy itp.), z dorobku orzeczniczego z zakresu tematu rozważań, a także z obcojęzycznych pozycji literatury zagranicznej. Trzeba jednak w tym kontekście wskazać, że w rozdziale II monografii, któremu nadano wymiar

prawno-porównawczy, literatura zagraniczna w wielu opisywanych aspektach mogłaby być bogatsza, a sama kwerenda wykonana solidniej, obejmując także i nowsze pozycje literatury. W monografii wykorzystana została tym samym metoda prawno-porównawcza, która pozwoliła na ustalenie, że to legislacja niemiecka i francuska, stały się wzorem dla rozwiązań przyjętych w polskim prawie bankowym. Pewnym mankamentem jest brak wykazu wykorzystanego podczas badań orzecznictwa (orzeczenia sądów są oczywiście ujęte w przypisach).

Podczas prowadzonych badań Autor zastosował, słusznie w niewielkim zakresie, również metodę historyczną, która posłużyła jako narzędzie zbadania ewolucji regulacji umowy wspólnego rachunku bankowego. Nie ma ona co prawda w polskim prawie i obrocie gospodarczym długiej tradycji. Skoro jednak obecnie przyjęte rozwiązania różnią się od tych, pierwotnie wprowadzonych, należy ocenić pozytywnie decyzję Autora co do przedstawienia genezy oraz zakresu dokonywanych zmian.

4. Struktura monografii jest poprawna i nie budzi zastrzeżeń. Jest zresztą zgodna z klasycznym sposobem prezentacji umów, co powoduje, że rozważania są przejrzyste, a odszukanie w pracy określonych treści nie sprawia trudności. Jak już wspomniano monografia liczy ponad 370 stron merytorycznych rozważań. Jest podzielona na 12 rozdziałów (idealnie byłoby, gdyby wszystkie miały jednak zbliżoną do siebie objętość), które całościowo przedstawiają problematykę umowy wspólnego rachunku bankowego w prawie polskim. Każdy z nich poprzedzony jest osobnym wprowadzeniem a zakończony odrębnym podsumowaniem. Taka konstrukcja rozważań poszczególnych rozdziałów jest dla czytelnika bardzo wygodna, pozwala bowiem na szybki powrót do opisywanych problemów.

Rozdział I w pewnym sensie porządkuje dalsze rozważania w zakresie umowy wspólnego rachunku bankowego, zawierając ogólną analizę takiej umowy, jej podstawowe założenia oraz funkcję, jaką pełni w obrocie gospodarczym. Rozdział II prezentuje umowy wspólnego rachunku bankowego w wybranych, obcych systemach prawnych (w systemie kontynentalnym i *common law*), wraz ze wskazaniem przyczyn dokonanej selekcji wybranych ustawodawstw. Rozdział III poświęcony został problematyce nawiązania stosunku prawnego rachunku wspólnego, zaś rozdział IV oraz V podmiotom, które mogą być stronami takiej umowy, zarówno jako podmioty prowadzące rachunek, jak i jego współposiadacze. W rozdziale VI monografii analizie poddano przedmiotowo istotne elementy umowy wspólnego rachunku bankowego,

- - - - -

zaś w kolejnych rozdziałach (VII oraz VIII) omówiony został zakres praw i obowiązków banku prowadzącego wspólny rachunek oraz jego współposiadaczy. W rozdziale IX wskazano różne postaci rachunku wspólnego, wyróżniane ze względu na treść praw i obowiązków stron, rodzaje rachunków bankowych wyróżnione w prawie bankowym, które mogą być prowadzone jako wspólne, szczególne postaci rachunku wspólnego stosowane w obrocie oraz podmioty, które mogą być posiadaczami rachunku wspólnego lub rachunek taki prowadzić. Rozdział X to analiza zakresu i podstaw odpowiedzialność banku za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków wynikających z umowy wspólnego rachunku bankowego. W rozdziale XI rozważono problem wszczęcia postępowania egzekucyjnego prowadzonego wyłącznie przeciwko jednemu ze współposiadaczy z wierzytelności wynikającej z umowy wspólnego rachunku bankowego. Rozdział XII zawiera zaś analizę przyczyn i skutków wygaśnięcia stosunku prawnego rachunku wspólnego (w tym w przypadku likwidacji czy ogłoszenia upadłości).

5. Autor monografii posługuje się językiem poprawnym i zrozumiałym, Jego wywody są logiczne i dobrze uargumentowane. Sam warsztat naukowy Autora jest dojrzały; poprawnie została wykonana redakcja tekstu (mimo dosłownie kilku literówek) oraz właściwie i czytelnie sporządzone zostały przypisy.

6. Z punktu widzenia ustawowych wymogów uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych ocena strony formalnej monografii, poza wymogiem wydawniczym, powinna jednak ustąpić ocenie zawartych w niej aspektów merytorycznych. To ich ocena pozwolić ma na ustalenie czy poglądy zawarte w monografii stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne.

7. W zakresie ogólnej oceny monografii uznaję, że poziom merytoryczny rozprawy zasługuje na ocenę jak najbardziej pozytywną. Przychodząc zaś do szczegółowych uwag odnośnie zaprezentowanych w monografii wyników badań Habilitanta, chciałbym zwrócić uwagę na kilka ważnych ustaleń, mających znaczenie z punktu widzenia istoty i charakteru prawnego umowy wspólnego rachunku bankowego.

8. Przede wszystkim należy ponownie podkreślić, że monografia w sposób kompleksowy odnosi się do umowy wspólnego rachunku bankowego. Autor w tym celu dokonuje analizy wszystkich regulacji odnoszących się do tego rodzaju stosunku prawnego, tj. przepisów Prawa bankowego, Kodeksu cywilnego, Kodeksu postępowania cywilnego, ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz analizuje przypisy ustaw szczególnych, takich jak prawo

geologiczne i górnicze oraz ustawy o pracowniczych planach kapitałowych, ponadto dodatkowo omawiając konkretne regulaminy poszczególnych banków, słusznie uznając zasadniczo względnie obowiązujący charakter tych regulacji, w konstatacji przyjmując pozostawienie stronom możliwości innego, zgodnie z istniejącą potrzebą, ukształtowania wzajemnych uprawnień i obowiązków w ramach zawieranej umowy.

9. Trafny jest tu pogląd Habilitanta, w którym przekonuje, że pomimo, iż art. 51 Prawa bankowego wskazuje na możliwość prowadzenia przez bank (na marginesie wskazując, że niezrozumiałe jest uniemożliwienie zakładania tego typu rachunków przez SKOK) rachunków wspólnych dla osób fizycznych, jednostek samorządu gospodarczego, stron umowy o współpracy w rozumieniu prawa geologicznego i górniczego oraz funduszy emerytalnych, to wyliczenie to nie ma charakteru zamkniętego. Stroną umowy (tj. posiadaczem rachunku wspólnego) z bankiem, zgodnie z zasadą swobody umów wyrażoną w art. 353¹ Kodeksu cywilnego, może być każdy podmiot prawa, a ewentualne wyłączenia podmiotowe, jeżeli takie miałyby istnieć, powinny jasno i wprost wynikać z przepisów prawa bankowego. Choć tu jednocześnie, również poprawnie, Habilitant zauważa, że w określonych przypadkach, zawarcie umowy wspólnego rachunku bankowego będzie jednak obowiązkowe, m. in. dla: stron umowy o współpracy, funduszy emerytalnych, deweloperów, w przypadku prowadzonych wspólnie zadań inwestycyjnych oraz przedsiębiorców turystycznych wspólnie organizujących imprezę turystyczną.

10. W tym kontekście uznać trzeba za konieczne i merytorycznie poprawne rozważania Habilitanta dotyczące szczególnych rozwiązań w zakresie umów rachunku wspólnego prowadzonych dla stron umowy o współpracy, zawieranej na zasadach określonych w przepisach prawa geologicznego i górniczego oraz tych prowadzonych dla funduszy emerytalnych na zasadach określonych w ustawie o pracowniczych planach kapitałowych. Autor wskazuje wszakże w swoich rozważaniach wiele różnic między rachunkami prowadzonymi w oparciu o regulacje szczególne, choćby w odniesieniu do samego zawarcia i rozwiązania (wypowiedzenia) umowy, praw i obowiązków stron umowy (banku i posiadaczy rachunków) czy wzajemnej reprezentacji posiadaczy rachunku wspólnego wobec banku. Autor dobrze pokazał odmienności między różnymi postaciami rachunków wspólnych, które wyróżniane są na podstawie odrębnych kryteriów (por. regulacje art. 51 i 51c Prawa bankowego). W modelowym rozwiązaniu rachunku wspólnego rozłącznego każdy z posiadaczy może

--- -- --

wykonywać prawa wynikające z umowy w pełnym zakresie, w tym domagać się wypłaty całej kwoty znajdującej się na rachunku lub wypowiedzieć umowę. Gdy zaś rachunek wspólny przybiera inny kształt, to treść przepisów szczególnych przesądzać będzie o zakresie uprawnień przysługujących współposiadaczom - uprawnionym może być wyłącznie operator reprezentujący strony umowy o współpracy lub powszechne towarzystwo emerytalne. Tu uważam, podobnie jak Habilitant, że konieczne jest rozszerzenie regulacji o rachunku wspólnym prowadzonym dla funduszy emerytalnych w prawie bankowym oraz uregulowanie zakresu uprawnień posiadaczy rachunku, w tym operatora w ramach umowy o współpracy do reprezentacji pozostałych uprawnionych, w jednym miejscu.

11. Interesujące są teoretycznoprawne rozważania Habilitanta w zakresie charakteru prawnego umowy wspólnego rachunku bankowego, sytuujące zawarcie umowy jako czynność prawną przysparzającą, o charakterze kauzalnym, z podstawami: *obligandi vel acquirendi, solvendi oraz cavendi*.

12. Zgodzić się również należy z Autorem, że wpis na rachunku dokonany przez bank nie jest jego oświadczeniem woli, a jedynie czynnością techniczną, którą bank jest zobowiązany wykonać. I nie ma przy tym charakteru konstytutywnego; o zakresie zobowiązania dłużnika powinno tu bowiem decydować zdarzenie faktyczne (np. wpłata na rachunek), a nie jednostronna czynność banku.

13. Wśród innych szczegółowych kwestii wzbudzających pewne kontrowersje w praktyce wskazać można, że Habilitant prawidłowo przyjmuje termin przedawnienia roszczeń wynikających z umowy wspólnego rachunku bankowego, którego początek dla obowiązku zwrotu środków lub złożenia polecenia rozliczeniowego biegnie od momentu zgłoszenia żądania przez uprawnionego lub od dnia rozwiązania umowy, za czym przemawia bezterminowy charakter zobowiązania banku do przechowywania środków posiadaczy rachunku.

14. Cenne z punktu widzenia praktyki prawa są również analizy Habilitanta, w zakresie tematyki postępowania egzekucyjnego prowadzonego wobec jednego ze współposiadaczy rachunku wspólnego oraz w zakresie skutków prawnych ogłoszenia jego upadłości oraz otwarcia postępowania sanacyjnego, a także rozważania w zakresie skutków prawnych, jakie powstają w wyniku śmierci jednego ze współposiadaczy wspólnego rachunku bankowego. A tu, pomimo że przepisy Kodeksu cywilnego są jasne co do zasad dziedziczenia majątku

spadkodawcy oraz praw spadkobierców do dysponowania spadkiem, zarówno przed, jaki i po dokonaniu działu spadku, to jednak regulaminy konkretnych banków oraz praktyka bankowa w odniesieniu do wspólnego rachunku są różne i mogą przesądzać o rozwiązaniu umowy lub jego dalszym prowadzeniu dla jednego posiadacza pozostającego przy życiu lub też wstąpieniu w miejsce zmarłego posiadacza jego spadkobierców.

15. Mocną stroną monografii są zgłoszone przez Habilitanta wnioski w zakresie dokonania niezbędnych zmian legislacyjnych w ramach wniosków *de lege ferenda* zawartych w zakończeniu. Zwróciłbym jednak uwagę, że ewentualne propozycje zmian legislacyjnych można by poszerzyć, uwzględniając doświadczenia oraz analizy zawarte w piśmiennictwie i orzecznictwie krajów, w których instytucja wspólnego rachunku bankowego ma dłuższą tradycję niż w Polsce.

16. Kończąc tę część recenzji stwierdzam, że recenzowana monografia jest dogłębną, precyzyjną i szczegółową prezentacją instytucji umowy wspólnego rachunku bankowego w polskim prawie. Pan dr Grzegorz Sikorski dobrze wywiązał się z przyjętego zadania badawczego, stworzył opracowanie, które stanowi kompleksowe kompendium wiedzy tego rodzaju umowy, z uwzględnieniem wszelkich jej aspektów teoretycznych i praktycznych. Wykonał tym samym z sukcesem swoje zadanie, dzięki czemu w literaturze przedmiotu pojawiło się nieistniejące dotychczas opracowanie całościowo opisujące zagadnienie umowy wspólnego rachunku bankowego.

Monografia jest pracą wartościową, wpływa na poszerzenie stanu wiedzy nauki prawa bankowego, handlowego i cywilnego, w tym procedury cywilnej. Prowadzona przez Habilitanta analiza wykorzystująca bogatą argumentacją prawniczą zawiera cenne uwagi, także w zakresie praktyki stosowania prawa. Lektura monografii pokazuje dużą wiedzę prawniczą Habilitanta, rzetelność w prowadzeniu samodzielnych badań naukowych oraz umiejętność praktycznego stosowania prawa w obrocie.

Stwierdzam, że poddana mojej ocenie praca stanowi znaczny wkład Pana dra Grzegorza Sikorskiego w rozwój nauki prawa.

IV. Ocena pozostałej aktywności naukowej Pana dra Grzegorza Sikorskiego

Osoba wnioskująca o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, w ślad za treścią art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy, powinna jednocześnie wykazać się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Przejawem tej aktywności powinny być przede wszystkim publikacje naukowe (artykuły, studia, monografie, komentarze, glosy itp.) przygotowane i opublikowane w okresie już po uzyskaniu stopnia doktora.

1. Dorobek naukowy Pana dra Grzegorza Sikorskiego jest niezwykle bogaty. Już przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych Habilitant opublikował wiele wartościowych pozycji: 8 monografii (w tym komentarz do ustawy Prawo bankowe), 2 rozdziały w monografiach naukowych oraz 24 artykuły naukowe.

Na dorobek naukowy Pana dra Grzegorza Sikorskiego w okresie podlegającym ocenie w recenzji, tj. po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych, składają się:

- 2 monografie, w tym rozprawa doktorska oraz komentarz do ustawy Prawo bankowe,
- 27 rozdziałów w monografiach naukowych, w tym konkretne części w komentarzach do następujących ustaw: Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz o komornikach sądowych i egzekucji,
- 20 artykułów naukowych opublikowanych w większości w polskich renomowanych czasopiśmiech prawniczych,
- 6 pozycji monograficznych, z pełnioną funkcją współredaktora.

Przedstawiony do oceny dorobek naukowy Pana dra Grzegorza Sikorskiego jest różnorodny pod względem tematycznym, co świadczy o Jego rozległych zainteresowaniach naukowych. Nie mam wątpliwości, że Habilitant jest bardzo dobrze rozpoznawany w piśmiennictwie właściwym dla podejmowanej przez niego tematyki, tj. w zakresie prawa bankowego, prawa handlowego, prawa cywilnego, tu również w ramach procedury cywilnej, a także, wskutek swojej rozległej aktywności, w środowisku akademickim oraz w otoczeniu społeczno-gospodarczym. Sama zaś działalność naukowa kandydata do stopnia doktora habilitowanego jest ulokowana w poważnej części w prestiżowych w obiegu naukowym czasopiśmiech i

Wydawnictwach, o mocno zróżnicowanym charakterze (stanowią ją monografie, artykuły, komentarze, glosy) oraz oparta o odpowiednią ilościowo oraz jakościowo bazę źródłową (doktryna prawa, akty normatywne, orzecznictwo, opinie). Publikacje naukowe Habilitanta są cytowane w wielu orzeczeniach sądów powszechnych publikowanych na portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych (w liczbie ok. 185 cytowań). Pewnego rodzaju słabością dorobku może być jedynie w zasadzie brak publikacji w językach obcych, które dałyby większą rozpoznawalność dorobku Habilitanta poza granicami Polski.

Wykazane we wniosku publikacje Pana dra Grzegorza Sikorskiego w kontekście tematu skoncentrowane są wokół czterech obszarów badawczych, dotycząc problematyki prawa bankowego, prawa handlowego, w tym prawa spółek, prawa cywilnego, w tym prawa rzeczowego i prawa umów oraz prawa postępowania cywilnego.

a) Niezaprzeczalnie to prawu bankowemu, oceniając na dzień złożenia wniosku o wszczęcie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego, Habilitant poświęcił większość swoich publikacji w trakcie swojej całej pracy naukowej. Przedmiotem badań w zakresie prawa bankowego była przede wszystkim szeroko analizowana tematyka związana z umową rachunku bankowego, w tym w szczególności ta dotycząca egzekucji z rachunku bankowego oraz zabezpieczania kredytów bankowych.

Na szczególną uwagę zasługują w tym zakresie ostatnie publikacje Habilitanta odnoszące się do niezwykle aktualnej i żywej, nie tylko w doktrynie i orzecznictwie, ale i społecznie, problematyki umów kredytów indeksowanych i denominowanych, a w szczególności zaś skutków zamieszczenia w tego rodzaju umowach nieuczciwych klauzul umownych w rozumieniu przepisów dyrektywy Rady z dnia 5 kwietnia 1993 r. (93/13/EWG) o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich. Habilitant poświęcił temu zagadnieniu cały cykl swoich publikacji, które ukazały się w uznanych czasopismach z zakresu prawa bankowego i cywilnego (m. in. Transformacje Prawa Prywatnego, Gdańskie Studia Prawnicze, Przegląd Prawa Handlowego, Państwo i Prawo). W publikacjach tych stawiana jest teza o nieważności umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej, której podstawą jest zawarcie w niej postanowień nieuczciwych oraz przekonanie o możliwości ustalenia nieważności takiej umowy z mocy prawa, z uwagi na sprzeczność jej treści z zasadami współżycia społecznego oraz zasadą swobody umów. Te analizy i wnioski (również te zawarte w pozostałych publikacjach dotyczących choćby tematyki postępowań egzekucyjnych oraz „e-

wymiaru sprawiedliwości”) dowodzą umiejętności Habilitanta aplikowania analizowanych regulacji prawnych na gruncie odpowiednich stosunków społecznych. Taki profil badawczy zasługuje na podkreślenie, upoważniając Habilitanta do formułowania ocen, wniosków i postulatów nie tylko z uwzględnieniem wymagań odnoszonych do koncepcji teoretycznoprawnych, czego dowodem są choćby orzeczenia wydawane w zakresie tzw. „kredytów frankowych”, w których powoływane są Jego publikacje.

Na szczególne podkreślenie w tym obszarze badawczym prawa bankowego zasługuje fakt przygotowania autorskiego, samodzielnego, komentarza do ustawy Prawo bankowe (Warszawa 2015).

W publikacjach z zakresu prawa bankowego widać gruntowną i rozległą wiedzę Autora oraz mocno praktyczne spojrzenie na analizowane instytucje.

b) Drugim, mocno eksploatowanym obszarem zainteresowań badawczych Pana dra Grzegorza Sikorskiego jest cywilne prawo procesowe, w szczególności zaś tematyka egzekucji z wierzytelności wynikającej z umowy rachunku bankowego, której Habilitant poświęcił szereg opracowań naukowych, monograficznych, komentarzowych, artykułów oraz glos. Szczególną uwagę zwrócić tu jednak należy na autorstwo Habilitanta w odniesieniu do wielu fragmentów komentarza do ustawy Kodeks postępowania cywilnego (red. Z. Szczurek; Sopot 2013 i 2017) oraz części rozważań zawartych w tomie 8 Systemu postępowania cywilnego (red. K. Flaga-Gieruszyńska; Warszawa 2021). Innymi obszarami badawczymi Habilitanta w zakresie procesu cywilnego stały się kwestie dotyczące organów egzekucyjnych oraz tytułów wykonawczych, co pozwoliło na opracowanie komentarza do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Sopot 2018), nadto organizacja systemów informatycznych, sądowego postępowania cywilnego, w szczególności poprzez możliwość składania pism w drodze elektronicznej i dokonywania elektronicznych doręczeń, co częściowo zmaterializowało się w ramach istniejących Portali Informacyjnych Sądów Apelacyjnych.

c) Pan dr Grzegorz Sikorski w swojej naukowej aktywności analizował również instytucje prawa handlowego i prawa spółek. W tym zakresie Habilitant koncentrował swoją uwagę badacza zwłaszcza na zagadnieniach związanych z prawną pozycją członków władz w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, ustanowienia zastawu na udziale w spółce z o.o., tematyce prawa upadłościowego w kontekście dopuszczalność prowadzenia egzekucji celem zaspokojenia wierzytelności zabezpieczonej rzeczowo po ogłoszeniu upadłości oraz,

incydentalnie, prawa spółdzielczego i umów gospodarczych. Tym tematom poświęcił kilka artykułów, które opublikowane zostały m. in. w czasopiśmie Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego, Prawo bankowe, Przegląd Prawa Egzekucyjnego, Prawo i Więź oraz w Księdze Jubileuszowej dedykowanej Profesorowi Andrzejowi Kidybie.

d) Godne uwagi i wyeksponowania w ocenianym dorobku Pana dra Grzegorza Sikorskiego są również badania w zakresie prawa cywilnego, w tym szczególnie prawa rzeczowego i umów handlowych. Ten obszar badawczy, który oceniam bardzo pozytywnie, szczególnie zwraca moją uwagę, gdyż jest on bliski również i moim zainteresowaniom naukowym. Za mocno wartościowe uznaję tu opracowania analizujące rzeczowe zabezpieczenia wierzytelności bankowych (prawo zastawu oraz przewłaszczenie na zabezpieczenie). W tym kontekście można wspomnieć także o dawniejszych rozważaniach Habilitanta w zakresie umowy factoringu i tych nowszych, dotyczących blokady rachunku bankowego, będącej instytucją służącą zabezpieczeniu wierzytelności kredytowych, a opublikowanych w Monitorze Prawa Bankowego.

Ważnym elementem dorobku Habilitanta jest udział w opracowaniu dwóch cenionych komentarzy do ustawy Kodeks cywilny wydanych w formie elektronicznej w Wydawnictwie Wolters Kluwer (*vide* Kodeks cywilny. Komentarz, red. J. Ciszewski i P. Nazaruk, Warszawa 2023 oraz Kodeks cywilny. Komentarz, red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, Warszawa 2023), w ramach których Habilitant opracował tezy do przepisów regulujących prawa rzeczowe w ogólności, służebności, użytkowanie i zastaw, potrącenie, odnowienie, zwolnienie z długu, przelew wierzytelności oraz przejęcie długu, umowę sprzedaży na raty, zastrzeżenie własności rzeczy sprzedanej oraz sprzedaż na próbę i prawo odkupu, umowę zamiany, dostawy i kontraktacji, umowę leasingu, użyczenia, pożyczki i rachunku bankowego, umowę przewozu i spedycji, umowę ubezpieczenia, poręczenia, umowę renty i dożywocia oraz przyrzeczenie publiczne.

2. Pan dr Grzegorz Sikorski już po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczył (gdzie wygłaszał referaty i zabierał głos w dyskusjach) w 15. konferencjach naukowych w tematyce różnych kwestiach: prawa bankowego, prawa handlowego, procedury cywilnej, informatyzacji wymiaru sprawiedliwości, a także w kwestiach prawnorodzinnych i społecznych (m. in. dotyczących eksmisji i prawa człowieka). Były to przede wszystkim konferencje ogólnopolskie i jedna międzynarodowa. Jednocześnie był członkiem komitetu organizacyjnego seminarium

naukowego odnoszącego się do problematyki prawa konsumenckiego. Aktywność ta stanowi jedną z form działalności popularyzującej naukę prawa.

3. Pan dr Grzegorz Sikorski jest członkiem Rady Naukowej Centrum Badań nad Aksjologią Procedur Cywilnych w Uniwersytecie Łódzki oraz sieci naukowej Processus działającej na tym samym Wydziale.

4. W ramach międzyuczelnianej współpracy Habilitant współpracował z Katedrą Prawa Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, uczestnicząc w latach 2000-2016 w posiedzeniach naukowych Katedry. Habilitant współpracuje także z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, wykazując swoją aktywność w projekcie „Gwarancja zapłaty wynagrodzenia wykonawcy w procesie realizacji umów o roboty budowlane z uwzględnieniem przepisów prawa zamówień publicznych”. W tym kontekście należy jednak zwrócić uwagę na brak aktywności Habilitanta w ramach współpracy międzynarodowej.

5. Do istotnej aktywności naukowej Pana dra Grzegorza Sikorskiego należy niewątpliwie zaliczyć członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism prawniczych. Pełnił mianowicie funkcje Redaktora Naczelnego Wydawnictwa Currenda (lata 2015-2019) oraz był Sekretarzem Redakcji czasopisma Przegląd Prawa Egzekucyjnego (lata 2010-2019). Jednocześnie Habilitant sporządza recenzje wydawnicze publikacji dla renomowanych czasopism prawniczych (m. in. Przegląd Prawno-Ekonomiczny, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, Transformacje Prawa Prywatnego).

6. Pan dr Grzegorz Sikorski uczestniczył w pracach jednego zespołu badawczego realizującego projekt pt. „Gwarancja zapłaty wynagrodzenia wykonawcy w procesie realizacji umów o roboty budowlane z uwzględnieniem przepisów prawa zamówień publicznych”.

7. W zakresie oceny naukometrycznej Pan dr Grzegorz Sikorski podaje liczbę cytowań swoich publikacji oraz indeks Hirscha według Google Scholar. Liczba cytowań na dzień 27 kwietnia 2023 roku wynosiła - 93, a indeks Hirscha - 4. Liczba punktów MNiSW to - 1 426 punktów.

8. Według art. 221 ust. 8 ustawy, recenzja w postępowaniu habilitacyjnym nie obejmuje co prawda oceny osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę, jednak

należy podkreślić, że Pan dr Grzegorz Sikorski i w tym zakresie posiada znaczący dorobek, o którym warto wspomnieć.

Habilitant ma bowiem niezwykle bogate doświadczenie dydaktyczne. W ramach zatrudnienia na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa Prywatnego WPIA Uniwersytetu Gdańskiego prowadził ćwiczenia i wykłady z przedmiotów: Prawo handlowe, Prawo Umów Gospodarczych, Prawo Umów Bankowych, Prawo Rynków Kapitałowych, Prawo Przedsiębiorców, Prawo Turystyczne, Instytucje Prawa Cywilnego w Procesie Zarządzania Przedsiębiorstwem, Prawo Spółek, Law, Business and Arbitration Law, Kodeks Spółek Handlowych i Prawo, Prawo gospodarcze i Międzynarodowe Prawo Gospodarcze, Podstawowe przepisy prawa w turystyce, Elementy Prawa Handlowego. Prowadził również zajęcia z aplikantami w ramach aplikacji komorniczej.

Do działalności dydaktycznej można zaliczyć także udział Habilitanta w projekcie związanym z opracowaniem dobrych praktyk w nauczaniu na studiach prawniczych, którego efektem jest publikacja pt. „Opinia prawna, jako narzędzie dydaktyczne” [w:] Dobre praktyki w nauczaniu na studiach prawniczych, red. M. Balwicka-Szczyrba, J. Kruczałak-Jankowska (Gdańsk 2021). Pan dr Grzegorz Sikorski jest także współautorem leksykonu z zakresu prawa spółek (Leksykon prawa spółek, red. B. Gliniecki, Warszawa 2021).

9. W ramach swojej aktywności zawodowej Habilitant wskazuje również na współpracę z sektorem gospodarczym. Prowadzi m. in. szereg wykładów dla przedsiębiorców (w tym jest wykładowcą dwóch kierunków studiów podyplomowych), a w ramach wykonywanego zawodu adwokata pełni funkcje koordynatora zespołów obsługi prawnej w zakresie struktury organizacyjnej przedsiębiorców, a także sporządza opinie i ekspertyzy prawne.

10. Aktywność naukowa Pana dra Grzegorza Sikorskiego wykracza poza nauki prawne. Habilitant publikuje bowiem również prace historyczne - m. in.: „Kronika Rodziny Sikorskich” (2015) oraz „Zbrodnia w Srebrnicy” (w druku).

Stwierdzam, biorąc pod uwagę przedstawioną powyżej aktywność naukową oraz aktywność w zakresie publikacji naukowych innych niż rozprawa habilitacyjna, o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 a ustawy, ocenionej już w punkcie III niniejszej recenzji, że Pan dr Grzegorz Sikorski wykazuje się istotną aktywnością naukową o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy.

V. Konkluzje (wnioski końcowe)

Na podstawie art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.) oraz po analizie przedłożonej dokumentacji i dorobku naukowego stwierdzam, że Pan dr Grzegorz Sikorski istotnie powiększył dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych i jest on odpowiedni, aby obecnie mógł ubiegać się o uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

Oceniam, że monografia pt. „Umowa wspólnego rachunku bankowego w prawie polskim” (Warszawa 2023), zgłoszona jako osiągnięcie naukowe będące podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego spełnia wymagania art. 219 ust. 1 pkt 2 a ustawy, stanowiąc istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne.

Ponadto uznaję, że pozostałe pozycje dorobku pisarskiego oraz inne formy aktywności naukowej, a także aktywność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzująca naukę Habilitanta uzasadniają wniosek, że jest to istotna aktywność naukowa w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy. Jednocześnie jako wystarczającą oceniam aktywność naukową Habilitanta w zakresie działalności w więcej niż jednej Uczelni.

Biorąc powyższe pod uwagę, stwierdzam, że Pan dr Grzegorz Sikorski spełnia wszelkie wymagania stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.).

W związku z powyższym opowiadam się za przeprowadzaniem dalszych czynności postępowania habilitacyjnego i za nadaniem Panu dr. Grzegorzowi Sikorskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne.

